

Актуальні питання навчання

УДК 378.4/.6 : 37.041.2

С.В. Бунаков, А.О. Петренко

*Відокремлений структурний підрозділ Національного авіаційного університету
Слов'янський коледж Національного авіаційного університету, Слов'янськ*

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У даній статті розглянуті шляхи організації індивідуально-виховної роботи зі студентами вищого навчального закладу.

Ключові слова: індивідуально-виховна робота, науково-педагогічний працівник, студент.

Вступ

В процесі підготовки студентів, як фахівців, важливо не лише озброїти їх фаховими знаннями, уміннями та навичками професійної діяльності, а й сформувати у них відповідний світогляд, моральні, правові, трудові, естетичні та інші якості особистості.

Важливе місце у виховній діяльності науково-педагогічного працівника належить індивідуально-виховній роботі зі студентами. Але для її реалізації будь-який викладач має оволодіти набором педагогічного інструментарію. Для цього потрібно досконало оволодіти методикою індивідуально-виховної роботи, яка становить сукупність підходів, методів, способів і прийомів взаємодії з окремим студентами. Дані питання детально розглядалися у роботах [1 – 5], але не було проведення узагальнення запропонованих методик індивідуально-виховної роботи.

Метою даної статті є узагальнення шляхів організації індивідуально-виховної роботи зі студентами вищого навчального закладу.

Основна частина

"Студент" у перекладі з латинської означає "той, що сумлінно працює", "той, хто бажає знання". А.С. Власенко пропонує таке визначення: "Студентство – це особлива соціальна група, що формується з різних соціальних прошарків суспільства і характеризується особливими умовами життя, праці, побуту, особливою суспільною поведінкою і психологією, для якої набуття знань і підготовка себе для майбутньої роботи в суспільному виробництві, науці та культурі є головним і здебільше єдиним заняттям".

Студентство – мобільна група, метою існування якої є організована за певною програмою підго-

товка до виконання професійних і соціальних ролей у матеріальному і духовному виробництві.

Важливим завданням викладача на всіх етапах становлення студента – є постійна допомога у пошуку себе, а провідним аспектом є проектування його особистості, навчально-виховної діяльності та суспільного життя.

Чимале значення має також інформація про те, чого хоче студент у житті, чого він чекає від навчання тощо.

Організація індивідуально-виховної роботи зі студентами передбачає:

– діагностику особистості студента (якостей, властивостей, мотивації, установок, особливостей та ін.);

– визначення близьких і перспективних цілей індивідуально-виховної роботи зі студентом;

– вироблення формуючих, розвивальних і корекційних заходів, спрямованих на усунення відхилень у поведінці студентів, розвиток інтелектуальної, емоційної та вольової сфер;

– здійснення впливу (вибір оптимальних форм, методів і прийомів психолого-педагогічного впливу та їхнє практичне застосування);

– аналіз досягнутих результатів виховного впливу на студента та корегування цілей індивідуально-виховної роботи з ним.

Викладачу необхідно знати:

– загальні біографічні відомості про кожного студента: прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, соціальний і родинний стан, умови, у яких ріс, вчився, виховувався студент, його товаришів, друзів, знайомих;

– моральні якості: рівень свідомості, ставлення до обов'язку навчання, дотримання норм моралі, дисциплінованість, чесність, організованість, покора й ретельність, ставлення до товаришів і колективу;

– психічні особливості студентів;
– стан здоров'я (фізичний і психічний розвиток).

Зазвичай для вивчення особистості студента користуються наступними методами:

– спостереження;
– індивідуальна бесіда;
– вивчення документів;
– аналіз результатів повсякденної діяльності;
– опитувальні методики, тести, проблемні ситуації.

Найпоширенішим методом вивчення студентів є бесіда. Однак педагогічна практика засвідчує, що бесіда, як метод індивідуально-виховної роботи, не завжди досягає позитивного результату. Причини різні.

Одна з них полягає в тому, що цей метод вихователя має застосовувати професійно.

По-перше, бесіда тоді досягає мети, коли вихованець усвідомлює її необхідність.

По-друге, бесіда стане результативною, якщо науково-педагогічний працівник підготує умови для взаєморозуміння, зуміє схилити до себе студента, встановить з ним міцний контакт взаємодії. Педагог також має виявити стурбованість долею студента, доброзичливість, готовність надати йому реальну практичну допомогу.

По-третьє, готуючись до бесіди, тому, хто її проводить, не слід забувати про те, що студент може бути по-різному налаштований на її результат. Якщо, наприклад, науково-педагогічний працівник поставив собі завдання сформувати установку на зміну способів самоутвердження студента в колективі, йому необхідно знати, що активним діячем є не тільки педагог, а й студент, і керуватися цим в процесі бесіди.

По-четверте, бесіда може забезпечити очікуваний виховний ефект тоді, коли в ній повно реалізувати можливість основного методу виховання, який становить фундамент бесіди.

Наприклад, мета бесіди в тому, щоб домогтися зміни студентом раніше сформовані моральні критерії.

Зрозуміло, що об'єктом педагогічного впливу буде свідомість студента.

А провідним методом впливу - переконання. І залежно від обставин, науково-педагогічний працівник може скористатися різними прийомами цього методу:

роз'ясненням,
спростуванням,
доведенням,
демонстрацією своєї позиції,
прикладом позитивного досвіду тощо.

Якщо студент не впевнений у собі, у розвитку якоїсь якості, можна застосувати метод навіювання.

У разі навіювання під час бесіди варто орієнтуватися на створення такої психологічної атмосфери взаємодії зі студентом, яка б сприяла некритичному сприйняттю змісту установок, що їх повідомляє викладач.

Цього досягають завдяки сприятливому емоційному настрою бесіди, відкритості доброзичливості й сильного прагнення вихователя надати практичну допомогу підлеглому, спираючись на безумовний авторитет джерела інформації.

Часто необхідно студента залучити до інтенсивного освоєння моральної чи правової норми, адаптації її у внутрішню площину, тобто в орієнтир, мотив дії чи вчинку.

Навмисно створена ситуація морального вибору допомагає зробити моральне знання фактом свідомості студента, компонентом світогляду й основою практичної дії.

До навмисного введення в ситуацію морального вибору вдаються також стосовно студентів, які порушують навчальну дисципліну, громадський порядок та ін.

Доцільно попередньо з'ясувати ступінь стійкості мотивації такої поведінки студента, запропонувати йому ще раз зіставити форми властивої йому поведінки із загальною метою життя, професійною діяльністю, його власною соціальною перспективою.

Варто постійно спонукати студента до того, щоб він сам навів аргументи на користь певних форм поведінки, зіставив їх із нормами внутрішньо-колективного життя й вимогами морального ідеалу.

Працюючи над індивідуально-виховною роботою важливим є аналіз досягнутих результатів, який потрібно здійснювати систематично, щоб внести необхідні корективи. Для цього треба володіти об'єктивною інформацією про студентів та їхню поведінку.

Позааудиторну виховну роботу у вищому навчальному закладі проводять на основі студентського самоврядування, активності та самостійності студентів за умови керівної ролі студентського активу і педагогічної допомоги викладача.

Позааудиторна робота стимулює формування особистості студента.

Професіоналізація позааудиторної роботи містить, з одного боку, "спеціалізацію", тобто урахування специфіки факультету, а з іншого - "педагогізацію", яка враховує загальну професіограму студента як майбутнього фахівця.

Основними напрямками професіоналізації позааудиторної виховної роботи є:

– урахування специфіки факультету під час організації та проведення виховної роботи зі студентами;

- широке використання форм, що відображають специфіку професійної діяльності студентів;
- удосконалення вмінь і особистісних якостей студентів в процесі залучення їх до активної позааудиторної виховної діяльності;
- психолого-педагогічне обґрунтування методів і форм позааудиторної роботи студентів.

Основні напрями виховної роботи у вищому навчальному закладі:

- формування наукового світогляду;
- громадянське та патріотичне виховання;
- правове виховання;
- моральне виховання;
- художньо-естетичне виховання;
- трудове виховання;
- фізичне виховання;
- екологічне виховання;
- професійне виховання.

Реалізація цих напрямів роботи у вищих навчальних закладах має такі основні форми:

- диспути;
- вечори;
- конференції;
- бесіди;
- свята;
- лекції;
- зустрічі і т.д.

Серед основних заходів виховання можна назвати:

- бесіди та лекції на патріотичну тематику з історії, культури, літератури і мистецтва різних народів і країн, про їхні культурні взаємозв'язки, екскурси історичними та літературно-мистецькими місцями;
- диспути про культуру міжетнічних, статевих та інших відносин;
- вечори і зустрічі поколінь;
- святкування ювілею просвітителів, письменників, діячів літератури, науки, культури, мистецтва;
- відзначення народних свят, обрядів;

- ознайомлення з традиціями і побутом народу України;
- роз'яснення основних засад Конституції України;
- лекції та бесіди з питань правового виховання;
- зустрічі з працівниками правоохоронних органів.

Висновки

Як підкреслював В. Сухомлинський, «виховання в широкому розумінні цього слова – це багатогранний процес духовного збагачення й оновлення і тих, кого виховують, і тих, хто виховує», воно є самостійною бажаною соціальною дією.

Тому в сучасному навчальному закладі мають поєднуватись у єдине ціле наступні компоненти: потреби нації, держави, людської цивілізації і особистості.

Список літератури

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підручн. / А.М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи: Навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури / Л.В. Артемова. – К.: Кондор, 2008. – 272 с.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посібн. для студентів магістратури / С.С. Вітвицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
4. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / за ред. д-ра пед. наук, проф. З.Н. Курлянд. 2-е вид., перероблене і доповнене. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
5. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / М.М. Фіцула. 2-е вид., доповнене. – К.: Академвидав, 2010. – 456 с.

Надійшло до редколегії 1.12.2015

Рецензент: канд. техн. наук, доцент В.Г. Рикун, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

ОРГАНИЗАЦИЯ ИНДИВИДУАЛЬНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СО СТУДЕНТАМИ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

С.В. Бунаков, А.А. Петренко

В статье рассмотрены пути организации индивидуально-воспитательной работы со студентами высшего учебного заведения.

Ключевые слова: индивидуально-воспитательная работа, научно-педагогический работник, студент.

ORGANIZATION OF AN INDIVIDUALLY-EDUCATE WORK WITH HIGH SCHOOL STUDENTS

S.V. Bunakov, A.O. Petrenko

In the article the ways of organization of an individually-educate work are considered with high school students.

Keywords: individually-educate work, scientifically-pedagogical worker, student.